

Market Concentration on Credit of Commercial Bank that Enroll in SET

Prapassorn Srijampa¹ Preecha Vichitthamaros²

Received: 12/07/2021, Revised: 03/09/2021, Accepted: 07/09/2021

Abstract

The objective of this research was to analyze the concentration and competitiveness of credit. and to study the conformity of the index to be used to measure the competitive conditions of commercial banks listed on the Stock Exchange of Thailand. By using secondary data from the annual report of 11 commercial banks listed on the SET during 2010 – 2019. The credit concentration of commercial banks was analyzed by the method of measuring the Concentration Ratio(CR), Herfindahl-Hirschman Index (HHI), The Comprehensive Concentration Index(CCI). By using credit information, it can be divided into total net loan and credit classified by business type, categorized into they are divided into agricultural and mining loans, manufacturing and commercial loans, real estate and construction loans, utilities and services loans and housing loans. And study the correlation between the index used to measure the competitiveness of commercial banks using the Spearman rank correlation coefficient

The results of this research revealed that total net credit and credit classified by 5 types of businesses based on the Concentration Ratio (CR), Herfindahl-Hirschman Index (HHI) and Comprehensive Concentration Index (CCI) . The overall index was moderately concentrated and has a market structure like an oligopoly. The correlation between all indices showed a relatively high positive correlation with a statistically significant of 0.01 by real estate

¹ Actuarial Science and Risk Management Program, School of Applied Statistics, NIDA

Email: eve-dolphin@outlook.com

² Head of Actuarial Science and Risk Management Program, School of Applied Statistics, NIDA

and construction loans. Utilities and Services Loans and home loans have the corresponding measurement criteria for each index. Thus, each index can be used interchangeably. But the other three types of loans have inconsistent metrics for each index. Therefore, each index cannot be used interchangeably.

Keyword: credit, concentration, market structure

การกระจุกตัวด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์สินเชื้อ ของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ประภัสสร ศรีจำปา¹ ปรีชา วิจิตรธรรมรส²

วันรับบทความ: 12/07/2564, วันแก้ไขบทความ: 03/09/2564, วันตอบรับบทความ: 07/09/2564

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การกระจุกตัวและสภาพการแข่งขันของสินเชื้อ และศึกษาความสอดคล้องของดัชนีที่จะนำมาใช้ในการวัดสภาพการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากรายงานประจำปีของแต่ละธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2553 - 2562 จำนวน 11 แห่ง ทำการวิเคราะห์การกระจุกตัวของสินเชื้อของธนาคารพาณิชย์ โดยวิธีการวัดอัตราการกระจุกตัว (Concentration Ratio : CR), ดัชนีเฮอร์ฟินดัล – เฮิร์ชแมน (Herfindahl-Hirschman Index : HHI) และการวัดด้วยดัชนี Comprehensive Concentration Index (CCI) ใช้ข้อมูลสินเชื่อบริการและสินเชื่อจำแนกตามประเภทธุรกิจ แบ่งเป็น การเกษตรและเหมืองแร่ อุตสาหกรรมการผลิตและการพาณิชย์ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง การสาธารณสุขและบริการ และสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย โดยศึกษาความสอดคล้องของดัชนีที่จะนำมาใช้ในการวัดสภาพการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน

ผลการวิจัยพบว่า สินเชื่อบริการและสินเชื่อจำแนกตามประเภทธุรกิจ 5 ประเภท จากวิธี Concentration Ratio (CR), Herfindahl-Hirschman Index (HHI) และ Comprehensive Concentration Index (CCI) โดยรวมมีการกระจุกตัวปานกลาง มีโครงสร้างตลาดเป็นตลาดแบบผู้ขายน้อยราย และความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีทุกตัวมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกค่อนข้างสูงอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยสินเชื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง สินเชื่อการสาธารณสุขและบริการ และสินเชื่อเพื่อที่อยู่

¹ สาขาวิทยาการประกันภัยและการบริหารความเสี่ยง คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Email: eve-dolphin@outlook.com

² หัวหน้าสาขาวิทยาการประกันภัยและการบริหารความเสี่ยง คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

อาศัย มีเกณฑ์การวัดผลของแต่ละดัชนีสอดคล้องกัน จึงทำให้ดัชนีแต่ละดัชนีสามารถใช้แทนกันได้ แต่สินเชื่ออีก 3 ประเภทมีเกณฑ์การวัดผลของแต่ละดัชนีไม่สอดคล้องกัน จึงทำให้ดัชนีแต่ละดัชนีไม่สามารถใช้แทนกันได้

คำสำคัญ: สินเชื่อ, การกระจุกตัว, โครงสร้างตลาด

บทนำ

ปัจจุบันภาคธุรกิจในประเทศไทยมีการแข่งขันกันภายในตลาดในประเทศ หรือรวมไปถึงการแข่งขันกับตลาดโลกที่มีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีอย่างมาก ฉะนั้นภาคธุรกิจจึงต้องมีสภาพคล่องทางการเงินที่สูงมากพอ เพื่อที่จะสามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้ภาคธุรกิจจึงจำเป็นต้องมีแหล่งเงินทุนที่ดีที่สามารถรองรับการใช้จ่ายในการบริหารและดำเนินงานได้ การมีสถาบันทางการเงินเข้ามารองรับในส่วนนี้จึงถือเป็นส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ทำให้ในสถาบันทางการเงินมีการแข่งขันกันมากขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละปี

ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันทางการเงินที่มีบทบาทสำคัญในภาคธุรกิจ มีหน้าที่หลักในการรวบรวมเงินออมจากผู้ที่มีเงินเหลือใช้ แล้วนำไปหาผลประโยชน์โดยการปล่อยกู้ให้กับผู้ที่ต้องการเงินทุนเพื่อไปหมุนเวียนในธุรกิจ ซึ่งการทำธุรกรรมทางการเงินดังกล่าวสถาบันการเงินจะได้รับผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ยรับและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกรรม นอกจากนี้การดำเนินธุรกรรมของสถาบันการเงินยังมีผลทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศเกิดความคล่องตัว เกิดการลงทุนการจ้างงานในภาคการผลิตมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ภาคประชาชนของประเทศก็มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น เห็นได้ว่าสินเชื่อเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการลงทุนและมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้ธนาคารพาณิชย์มีการแข่งขันกันด้านสินเชื่อสูงขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อที่รองรับความต้องการทั้งส่วนบุคคลและภาคธุรกิจที่มีความต้องการเงินทุนเพื่อนำไปใช้ในการขยายการค้าดำเนินงานของกิจการ Fiscal Policy Office (2010) ได้ทำการศึกษาถึงนโยบายการกำกับดูแลเพื่อพัฒนาการแข่งขันในธุรกิจทางการเงินในประเทศไทย โดยเขาได้ใช้ข้อมูลในปีพ.ศ. 2548 – 2552 พบว่าในประเทศไทยมีโครงสร้างตลาดแบบแข่งขันไม่สมบูรณ์ จากการวัดระดับการแข่งขันภายในธุรกิจด้วยดัชนี HHI พบว่าธุรกิจประกันวินาศภัยและหลักทรัพย์ มีระดับการแข่งขันภายในธุรกิจสูงกว่าธนาคารพาณิชย์ ซึ่งมีระดับการแข่งขันปานกลาง ในขณะที่ธุรกิจประกันชีวิตมีการแข่งขันต่ำกว่าธุรกิจประเภทอื่นโดยเปรียบเทียบ และ Somtha (2010) ได้ศึกษาโครงสร้างตลาดของธนาคารพาณิชย์ในปี พ.ศ. 2547 – 2551 พบว่าโครงสร้างตลาดเป็นแบบผู้ขายน้อยราย และปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์คือ ปริมาณเงินกู้ยืม

ภายในประเทศและปริมาณตราสารอนุพันธ์เพิ่มขึ้นส่งผลให้ปริมาณการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นไปด้วย และเมื่ออัตราดอกเบี้ยเพิ่มสูงขึ้นส่งผลให้ปริมาณการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ลดลง

จากบทความที่ได้ศึกษามาเป็นการศึกษาโครงสร้างตลาดของธนาคารพาณิชย์ในช่วงปี พ.ศ. 2547 – 2552 และจากที่กล่าวมาเมื่อเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในช่วงของการเติบโต ซึ่งการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์อาจมีการแข่งขันที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย จึงเป็นที่มาในการศึกษางานวิจัยนี้ในการศึกษาการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ ด้านสินเชื่อประเภทต่างๆ เพื่อทราบถึงการแข่งขันในของธนาคารพาณิชย์ในตอนนี้ รวมไปถึงเพื่อให้ทราบถึงความสอดคล้องของดัชนีการวัดการกระจุกตัวที่นำมาใช้ในการวัดสภาพการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การกระจุกตัวและสภาพการแข่งขันสำหรับผลิตภัณฑ์ทางด้านสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความสอดคล้องของดัชนีที่จะนำมาใช้ในการวัดสภาพการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ทางด้านสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถนำผลวิจัยนี้ไปกำหนดกลยุทธ์การแข่งขันทางด้านสินเชื่อของผู้ประกอบการสำหรับธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในอนาคต ได้ประโยชน์ในการบริหารความเสี่ยงจากการกระจุกตัวของเงินให้สินเชื่อ และบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงประโยชน์ต่อผู้กู้ได้ประโยชน์ในด้านอัตราดอกเบี้ย เพราะอัตราดอกเบี้ยเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระจุกตัวของธนาคารพาณิชย์ (Kanyarut Chaisongkram et al., 2020).

การหาความสัมพันธ์ของดัชนีที่นำมาวัดการกระจุกตัว มีประโยชน์ในการคำนวณโดยดัชนีสามารถใช้แทนกันได้กรณีที่เกณฑ์การวัดการกระจุกตัวสอดคล้องกัน

ขอบเขตของงานวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากรายงานประจำปีของธนาคารพาณิชย์ที่ตั้งแต่ พ.ศ. 2553 ถึง พ.ศ. 2562 จำนวน 11 แห่ง ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทางด้านสินเชื่อแบ่งเป็น สินเชื่อรวมสุทธิ และสินเชื่อจำแนกตามประเภทธุรกิจแบ่งเป็นการเกษตรและเหมืองแร่ อุตสาหกรรมการผลิตและการพาณิชย์ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง การสาธารณูปโภคและบริการ และสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจทางการเงิน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจทางการเงินโดยอาศัยความรู้เชิงทฤษฎีองค์กรอุตสาหกรรมมี 2 ทฤษฎี (Fiscal Policy Office, 2010) ได้แก่ ทฤษฎี S-C-P Paradigm ได้อธิบายความสัมพันธ์กันระหว่างโครงสร้างตลาด (Structure: S) พฤติกรรมของธุรกิจ (Conduct: C) และผลการประกอบการ (Performance: P) ของธุรกิจ ในอุตสาหกรรมหนึ่ง ๆ กล่าวคือ โครงสร้างตลาดในอุตสาหกรรม หนึ่งจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการแข่งขันของธุรกิจในอุตสาหกรรมนั้น และพฤติกรรมการแข่งขันดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนดความสามารถหรือผลการประกอบการของธุรกิจนั้น ๆ ต่อไป และทฤษฎี Efficiency มีสมมุติฐานว่า ธุรกิจในตลาดหรือใน อุตสาหกรรมใดที่มีการแข่งขันกันอย่างเสรีจะทำให้ตลาดหรืออุตสาหกรรมนั้นมีประสิทธิภาพสูงสุด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือการจำกัดการแข่งขันหรือการกระจุกตัวของธุรกิจ จะทำให้ธุรกิจในอุตสาหกรรมนั้นๆ ไม่มีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างตลาด

โครงสร้างตลาดคือ ภาวะที่ผลของสิ่งนั้นมีผลกระทบต่อลักษณะของหน่วยผลิตในตลาด (Rimwittayakorn, 2015) และเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดลักษณะของตลาด และกำหนดกลยุทธ์ทางธุรกิจในแต่ละตลาด แสดงให้เห็นสภาพแวดล้อมในการแข่งขันของตลาด (Saikhanit, 2008) ตลาดมีหลายรูปแบบแต่ที่ต้องการศึกษาคือตลาดสินค้าและบริการที่แบ่งตาม ลักษณะของการแข่งขัน ประกอบด้วย ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ตลาดผูกขาด ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด ตลาดผู้ขายน้อยราย (Aui-paiboonsawat, 2021) ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (Perfect Competition) มีลักษณะคือประกอบด้วยผู้ซื้อและผู้ขายขนาดเล็กจำนวนมาก ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและลักษณะใกล้เคียงกันมาก ผู้ซื้อและผู้ขายไม่สามารถกำหนดราคาสินค้าได้เอง เข้าและออกจากตลาดได้อย่างอิสระ ผู้ซื้อและผู้ขายมีความรอบรู้ในข่าวสารอย่างสมบูรณ์ ตลาดผูกขาด มีลักษณะคือ มี

ผู้ขายเพียงรายเดียว (Monopoly) หรือมีผู้ซื้อเพียงรายเดียว (Monopsony) เป็นผู้ผูกขาด สินค้ามีคุณสมบัติพิเศษไม่สามารถหาสินค้าอื่นมาทดแทนได้โดยง่าย ทำให้คู่แข่งยากต่อการเข้าสู่ตลาด ผู้ผูกขาดเป็นผู้กำหนดราคาสินค้าหรือบริการนั้น ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (Monopolistic Competition) มีลักษณะคือประกอบด้วยผู้ซื้อหรือผู้ขายจำนวนมาก ผู้ขายรายใหม่สามารถเข้าสู่ตลาดได้โดยง่าย และสินค้าของผู้ขายแต่ละรายมีความแตกต่างกันบ้างและสามารถใช้แทนกันได้ และตลาดผู้ขายน้อยราย (Oligopoly) มีลักษณะคือประกอบด้วยผู้ซื้อหรือผู้ขาย 2 - 3 ราย สินค้าอาจมีลักษณะใกล้เคียงหรือแตกต่างกันก็ได้ และสามารถใช้แทนกันได้ การเข้ามาแข่งขันค่อนข้างยาก

การกระจุกตัวของธนาคารพาณิชย์

การกระจุกตัวของธนาคารพาณิชย์ คือ อัตราส่วนแบ่งการครองตลาดของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ ซึ่งเรียงลำดับตามขนาดของธนาคารพาณิชย์ที่ใหญ่ที่สุดและรองลงมา เพื่อดูว่ามีส่วนแบ่งการครองตลาดคิดเป็นร้อยละเท่าใดของการผลิตทั้งหมดในอุตสาหกรรมนั้น นอกจากนี้การกระจุกตัวและการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ชี้ให้เห็นถึงภาวะการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ และยังเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างตลาดที่สำคัญ โดยวิธีการวัดการกระจุกตัว มี 3 วิธี ได้แก่

1. การวัดอัตราการกระจุกตัว (Concentration Ratio : CR) เป็นการวัดการกระจุกตัวที่พิจารณาธนาคารพาณิชย์บางส่วนในตลาด จะไม่นำธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดในตลาดมาคำนวณ แต่จะใช้ธนาคารพาณิชย์รายใหญ่เพียงบางส่วนในตลาดเท่านั้นมาพิจารณา มีสูตรคำนวณดังนี้ (Satyarakit, 1999)

$$CR_n = \sum_{i=1}^n S_i$$

โดยที่ CR_n คือ อัตราส่วนการกระจุกตัวของธนาคารพาณิชย์ n ราย

S_i คือ ส่วนแบ่งการตลาดของแต่ละธนาคารพาณิชย์

n คือ จำนวนธนาคารพาณิชย์ที่นำมาพิจารณา

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการกระจุกตัวของตลาด

CR มีค่าอยู่ระหว่าง 33.0 – 0	ธนาคารพาณิชย์มีการกระจุกตัวต่ำหรือมีการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์มาก
CR มีค่าอยู่ระหว่าง 66.0 – 34.0	ธนาคารพาณิชย์มีการกระจุกตัวปานกลาง
CR มีค่า ขึ้นไป 67.0	ธนาคารพาณิชย์มีการกระจุกตัวสูง หรือมีลักษณะเข้าใกล้ตลาดผูกขาด

2. ดัชนีเฮอร์ฟินดัล – เฮิร์ชแมน (Herfindahl-Hirschman Index : HHI) เป็นดัชนีที่ใช้วัดการกระจุกตัวของธนาคารพาณิชย์ โดยคำนวณจากผลรวมของกำลังสองของส่วนแบ่งทางการตลาดของทุกธนาคารพาณิชย์ที่มีอยู่ในตลาด ดัชนีนี้คำนึงถึงทุกธนาคารพาณิชย์ในอุตสาหกรรม มีสูตรคำนวณดังนี้ (Satyarakit, 1999)

$$HHI = \sum_{i=1}^n S_i^2$$

โดยที่ HHI คือ ดัชนีเฮอร์ฟินดัล (Herfindahl-Hirschman Index)

S_i คือ ส่วนแบ่งการตลาดของแต่ละธนาคารพาณิชย์ i

N คือ จำนวนธนาคารพาณิชย์ที่นำมาพิจารณา

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการกระจุกตัวของตลาด

HHI มีค่าน้อยกว่า 1.0	ธนาคารพาณิชย์มีการกระจุกตัวต่ำ
HHI มีค่าตั้งแต่ 1.0 – 18.0	ธนาคารพาณิชย์มีการกระจุกตัวปานกลาง
HHI มีค่ามากกว่า 18.0	ธนาคารพาณิชย์มีการกระจุกตัวสูง

3. การวัดด้วยดัชนี Comprehensive Concentration Index (CCI) เป็นดัชนีที่ให้น้ำหนักแก่บริษัทขนาดเล็กที่อยู่ในอุตสาหกรรมนั้นได้รับน้ำหนักที่ถ่วงมากกว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่ มีสูตรคำนวณดังนี้ (J.A. Bikker & K. Haaf, 2000).

$$CCI = P_i + \sum_{j=2}^n P_j^2 [1 + (1 - P_j)]$$

โดยที่ $i = 1$ ธนาคารพาณิชย์ที่ใหญ่ที่สุด

$j = 2$ ธนาคารพาณิชย์อื่นในอุตสาหกรรมที่ไม่ใช่บริษัทที่ใหญ่ที่สุด

ค่าของ CCI จะมีค่าอยู่ระหว่าง $\frac{1}{n}$ ถึง 1 นั่นคือ $\frac{1}{n} \leq CCI \leq 1$ ในกรณีที่ไม่มีหน่วยผลิตเดียวในตลาด

ค่าของ $CCI = 1$ หมายถึง ตลาดผูกขาด ถ้าหน่วยทุกหน่วยมีขนาดเท่ากันค่า $CCI = \frac{1}{n}$ หมายถึง ตลาดแข่งขันสมบูรณ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Fiscal Policy Office (2010) ได้จัดตั้งคณะวิจัยเพื่อทำการศึกษาวิจัยเรื่องนโยบายการกำกับดูแลเพื่อพัฒนาการแข่งขันในธุรกิจทางการเงินในประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์สภาพการแข่งขันของธุรกิจทางการเงินใน

ประเทศ โดยทำการศึกษาเฉพาะธุรกิจทางการเงินหลัก 3 ประเภท คือ ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจประกันภัย (ประกันชีวิตและประกันวินาศภัย) มีการดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณสนับสนุนในส่วนของการวัดระดับการแข่งขันด้วยค่าดัชนีเฮอร์ฟินดัล-เฮอร์ชแมน (Herfindahl-Hirschman index: HHI) และอัตราการกระจุกตัว (Concentration ratio) ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมธุรกิจทางการเงินในประเทศไทยมีโครงสร้างตลาดไม่สมบูรณ์ โดยการวัดระดับการแข่งขันภายในอุตสาหกรรมจากดัชนี HHI ธุรกิจประกันชีวิตมีการแข่งขันต่ำกว่าธุรกิจประเภทอื่นคือ ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจหลักทรัพย์ และประกันวินาศภัย

Somtha (2010) ได้ศึกษาโครงสร้างตลาดและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อปริมาณการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทยในปีพ.ศ. 2547 – 2551 เพื่อวิเคราะห์การกระจุกตัวของสินเชื่อ เงินฝาก และสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ไทยโดยใช้ดัชนี Concentration ratio (CR) และ Herfindahl-Hirschman index (HHI) ผลการวิจัยพบว่าโครงสร้างตลาดของธนาคารพาณิชย์ไทย จัดอยู่ในกลุ่มตลาดผู้ขายน้อยราย คือมีสินค้าและบริการทางการเงินที่มีลักษณะแตกต่างกัน แต่ก็สามารถใช้แทนกันได้ คือธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ และสำหรับการหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีผลต่อปริมาณการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทยช่วงปี พ.ศ. 2547 – 2551 คือถ้าปริมาณเงินกู้ยืมภายในประเทศและปริมาณตราสารอนุพันธ์เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทยเพิ่มขึ้นด้วย และเมื่ออัตราดอกเบี้ยเพิ่มสูงขึ้นจะส่งผลให้ปริมาณการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทยลดลง

Chaisongkram et al. (2020). ได้ศึกษาการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการเงินและการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมธนาคารพาณิชย์ไทย ซึ่งข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลอนุกรมเวลารายไตรมาสที่ 3 ในปี พ.ศ. 2543 ถึงไตรมาสที่ 2 ในปี พ.ศ. 2562 โดยใช้แบบจำลองเวกเตอร์ออโตรีเกรสซีฟ ผลการศึกษาพบว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ การกระจุกตัวของอุตสาหกรรมธนาคารพาณิชย์ อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก และผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ในไตรมาสที่ผ่านมาส่งผลต่อการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมธนาคารพาณิชย์ในไตรมาสปัจจุบัน สำหรับปัจจัยที่มีผลต่ออัตราดอกเบี้ยเงินกู้ คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากในไตรมาสที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังพบว่าการกระจุกตัวของธนาคารพาณิชย์ และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ไตรมาสที่ผ่านมา ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากมีเพียงปัจจัยเดียวที่ส่งผลกระทบ คืออัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในไตรมาสที่ผ่านมา

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 – 2563 ซึ่งมีจำนวน 11 แห่ง (SET) ได้แก่

1. ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
2. ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)
3. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)
4. ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)
5. ธนาคารเกียรตินาคินภัทร จำกัด (มหาชน)
6. ธนาคารซีไอเอ็มบี ไทย จำกัด (มหาชน)
7. ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)
8. ธนาคารทีสโก้ จำกัด (มหาชน)
9. ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
10. ธนาคารธนาชาต จำกัด (มหาชน)
11. ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮาส์ จำกัด (มหาชน)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้โปรแกรม Microsoft Excel ในการบันทึกข้อมูลและคำนวณดัชนีวัดการกระจุกตัวของผลิตภัณฑ์สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 3 ดัชนีได้แก่ Concentration Ratio(CR), Herfindahl-Hirschman Index(HHI) และ Comprehensive Concentration Index(CCI) และใช้โปรแกรมวิเคราะห์สถิติ IBM SPSS Statistics หาความสัมพันธ์ของดัชนีวัดการกระจุกตัวโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman rank correlation coefficient)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากรายงานประจำปีของธนาคารพาณิชย์ตั้งแต่ พ.ศ. 2553 - 2562 จำนวน 11 แห่ง ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทางด้านสินเชื่อแบ่งเป็น สินเชื่อรวมสุทธิ และสินเชื่อจำแนกตามประเภทธุรกิจแบ่งเป็น การเกษตรและ

เหมืองแร่ อุตสาหกรรมการผลิตและการพาณิชย์ ธุรกิจสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง การสาธารณสุข โภคและบริการ และสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลวิจัย

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากรายงานประจำปีมาประมวลผลข้อมูล และคำนวณค่าสถิติเบื้องต้น เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าดัชนีที่แสดงถึงสัดส่วนการครองตลาดและค่าการกระจุกตัวของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีวิธีการวัดอัตราการกระจุกตัว (Concentration Ratio : CR), ดัชนีเฮอร์ฟินดัล – เฮิร์ชแมน (Herfindahl-Hirschman Index : HHI) และและการวัดด้วยดัชนี Comprehensive Concentration Index (CCI)

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์การกระจุกตัวของผลิตภัณฑ์สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาของดัชนีแต่ละตัว

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของดัชนีแต่ละตัวโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์สถิติ IBM SPSS Statistics โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman rank correlation coefficient)

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการวิจัยโดยการนำผลการวิเคราะห์การคำนวณดัชนีที่ใช้ในการวัดการกระจุกตัวเพื่อสรุปผลถึงลักษณะโครงสร้างของตลาดด้านสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแต่ละดัชนีที่นำมาพิจารณา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวัดการกระจุกตัวและการแข่งขันของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยวิธีการวัดอัตราการกระจุกตัว (Concentration Ratio : CR), ดัชนีเฮอร์ฟินดัล – เฮิร์ชแมน (Herfindahl-Hirschman Index : HHI) และการวัดด้วยดัชนี Comprehensive Concentration Index (CCI)

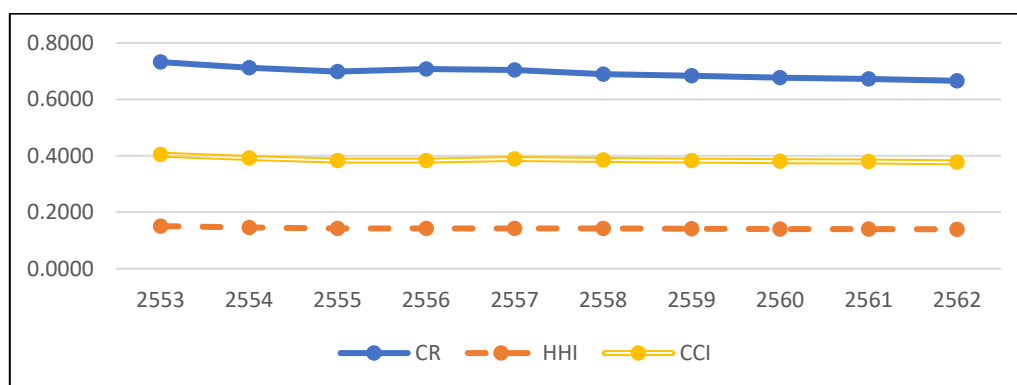
ความสัมพันธ์ของดัชนีที่จะนำมาใช้ในการวัดสภาพการแข่งขันของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman rank correlation coefficient)

ผลวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาการกระจุกตัวและความสัมพันธ์ของดัชนีการกระจุกตัวของผลิตภัณฑ์สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยแบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์การกระจุกตัวและโครงสร้างตลาดของผลิตภัณฑ์สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การกระจุกตัวและโครงสร้างตลาดของผลิตภัณฑ์สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ โดยใช้ข้อมูลสัดส่วนการครองตลาดจากข้อมูลสินเชื่อสุทธิ และสินเชื่อที่จำแนกตามประเภทธุรกิจโดยแบ่งเป็น สินเชื่อการเกษตรและเหมืองแร่ สินเชื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง สินเชื่อการสาธิตูปโภคและการบริการ สินเชื่ออุตสาหกรรมการผลิตและพาณิชย์ และสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

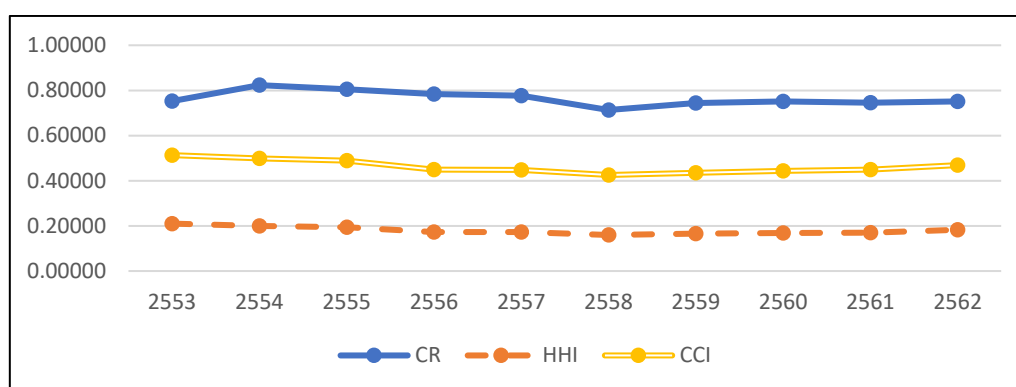

ภาพที่ 1 ค่าดัชนี CR4, HHI และ CCI ของผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ (สินเชื่อรวม) ของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากการคำนวณค่าดัชนีทั้ง 3 ดัชนีของผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ (สินเชื่อรวม) ดังภาพที่ 1 จะพบว่าอัตราการกระจุกตัว (Concentration Ratio : CR), ดัชนีเฮอร์ฟินดัล - เฮิร์ชแมน (Herfindahl-Hirschman Index : HHI) และการวัดด้วยดัชนี Comprehensive Concentration Index (CCI) มีแนวโน้มลดลง โดยที่อัตราส่วนการกระจุกตัว (Concentration Ratio--CR) ของผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ (สินเชื่อรวม) ของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่มีการปล่อยสินเชื่อสูงสุด 4 อันดับแรก ระหว่างปี พ.ศ.2553 – 2562 คือ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย และธนาคารไทยพาณิชย์ ซึ่งค่าที่คำนวณได้อยู่ในช่วง 0.67 – 0.73 มากกว่า 0.67 จากเกณฑ์แสดงว่าธนาคารพาณิชย์ด้านสินเชื่อ(สินเชื่อรวม) มีการกระจุกตัวระดับสูงหรือมีการแข่งขันต่ำแต่มีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ นั่นคือธุรกิจมีการแข่งขันต่ำเปลี่ยนไปเป็นแข่งขัน

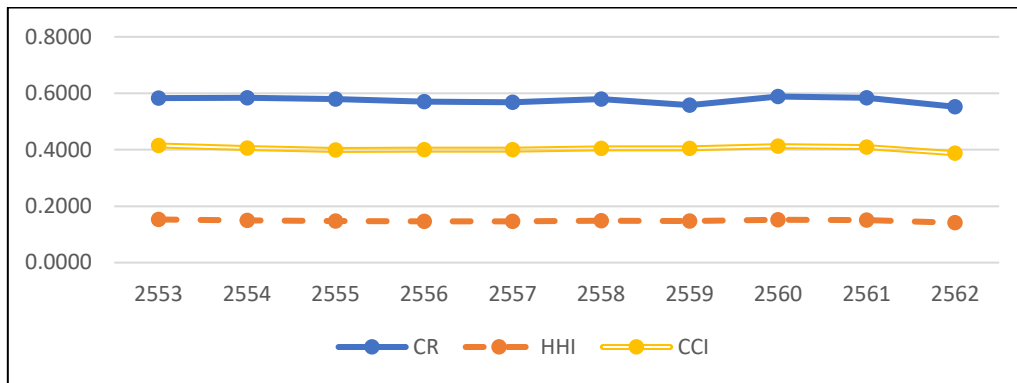
มากขึ้นในอนาคต ในส่วนของ Herfindhal – Hirshman Index (HHI) ซึ่งค่าที่คำนวณได้อยู่ในช่วง 0.14 – 0.15 มีค่าอยู่ระหว่าง 0.1 – 0.18 แสดงว่าธนาคารพาณิชย์ด้านสินเชื่อ (สินเชื่อรวม) มีการกระจุกตัวปานกลาง จากแนวโน้มเห็นว่าการแข่งขันระดับปานกลางและเพิ่มขึ้นได้ในอนาคต ในส่วนของดัชนี Comprehensive Concentration Index (CCI) มีค่าอยู่ในช่วง 0.38- 0.41 การกระจุกตัวปานกลางและมีแนวโน้มลดลง นั่นคือการแข่งขันมีแนวโน้มสูงขึ้นในทุกๆปี

จากผลของดัชนีทุกตัวเห็นว่าแนวโน้มการแข่งขันของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ด้านสินเชื่อ(สินเชื่อรวม) เพิ่มขึ้นทุกปี อาจเกิดจากการมีธนาคารรายใหม่เข้ามาในตลาด

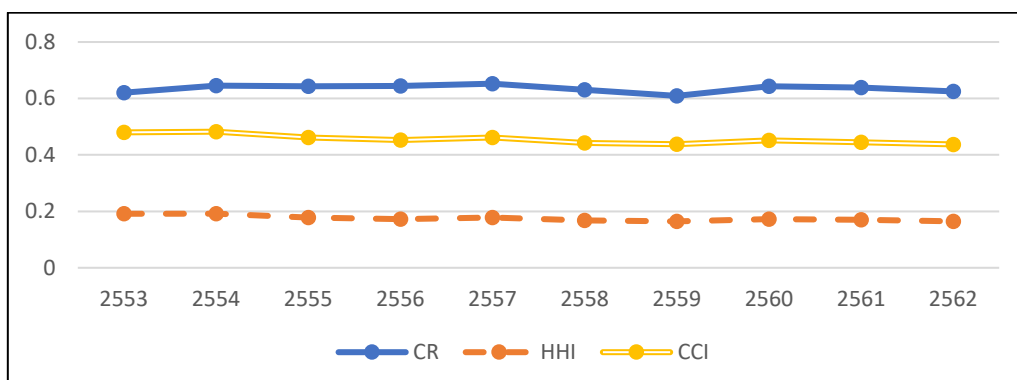
ภาพที่ 2 ค่าดัชนี CR3, HHI และ CCI ของผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ (สินเชื่อการเกษตรและเหมืองแร่) ของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากการคำนวณค่าดัชนีทั้ง 3 ดัชนีของเงินให้สินเชื่อการเกษตรและเหมืองแร่ดังภาพที่ 2 จะพบว่า HHI และ CCI มีแนวโน้มลดลง โดยที่ CR ของผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ (สินเชื่อการเกษตรและเหมืองแร่) ของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่มีการปล่อยสินเชื่อการเกษตรและเหมืองแร่สูงสุด 3 อันดับแรก ระหว่างปี พ.ศ.2553 – 2562 คือ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย และธนาคารกสิกรไทย ซึ่งค่าที่ได้มากกว่า 0.67 แสดงว่าธนาคารพาณิชย์ด้านสินเชื่อ (สินเชื่อการเกษตรและเหมืองแร่) มีการกระจุกตัวระดับสูงหรือมีการแข่งขันต่ำแต่มีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ นั่นคือธุรกิจมีการแข่งขันต่ำเปลี่ยนไปเป็นแข่งขันมากขึ้นในอนาคต ในส่วนของ HHI มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนจากการแข่งขันต่ำเป็นมีการแข่งขันเพิ่มขึ้นหรือมีการกระจุกตัวลดลง ซึ่งโดยเฉลี่ย HHI มีการกระจุกตัวปานกลาง ในส่วนของ CCI มีค่าอยู่ในช่วง 0.47- 0.57 มีการกระจุกตัวปานกลางและมีแนวโน้มลดลง นั่นคือการแข่งขันมีแนวโน้มสูงขึ้นในทุกๆปี

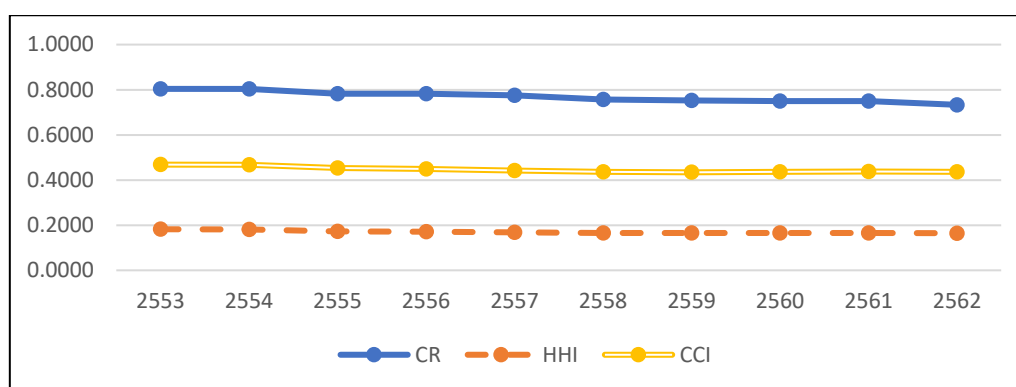
ภาพที่ 3 ค่าดัชนี CR3, HHI และ CCI ของผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ (ธุรกิจสินเชื่อและสินเชื่อเพื่อการก่อสร้าง) ของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากการคำนวณค่าดัชนีทั้ง 3 ดัชนีของเงินให้สินเชื่อธุรกิจสินเชื่อและสินเชื่อเพื่อการก่อสร้าง ดังภาพที่ 3 จะพบว่า CR ของผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ(ธุรกิจสินเชื่อและสินเชื่อเพื่อการก่อสร้าง) ของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่มีการปล่อยสินเชื่อธุรกิจสินเชื่อและสินเชื่อเพื่อการก่อสร้างสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย และธนาคารไทยพาณิชย์ ระหว่างปี พ.ศ.2553 – 2562 ซึ่งค่าที่ได้อยู่ระหว่าง 0.33 - 0.67 แสดงว่าธนาคารพาณิชย์ด้านสินเชื่อ(ธุรกิจสินเชื่อและสินเชื่อเพื่อการก่อสร้าง) มีการกระจุกตัวปานกลางหรือมีการแข่งขันระดับปานกลาง ในส่วนของ HHI มีค่าอยู่ระหว่าง 0.1 – 0.18 แสดงว่าสินเชื่อธุรกิจสินเชื่อและสินเชื่อเพื่อการก่อสร้างมีการกระจุกตัวปานกลาง ในส่วนของ CCI มีค่าอยู่ในช่วง 0.38 - 0.41 มีการกระจุกตัวปานกลาง

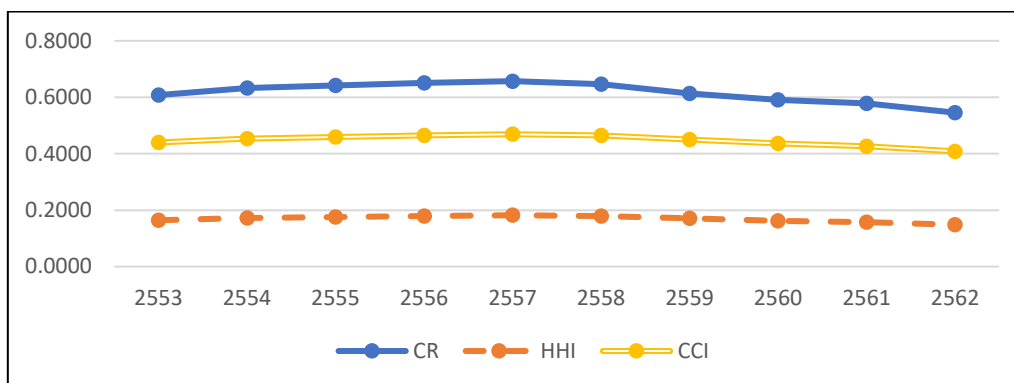
ภาพที่ 4 ค่าดัชนี CR2, HHI และ CCI ของผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ (การสาธิตอุปโภคและการบริการ) ของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากการคำนวณค่าดัชนีทั้ง 3 ดัชนีของเงินให้สินเชื่อการสาธณูปโภคและการบริการ ดังภาพที่ 4 จะพบว่า CR, HHI และ CCI มีแนวโน้มลดลง โดยที่ CR ของผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ (สินเชื่อการสาธณูปโภคและการบริการ) ของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่มีการปล่อยสินเชื่อการสาธณูปโภคและการบริการสูงสุด 2 อันดับแรก คือธนาคารกรุงเทพ และธนาคารกรุงไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2553 – 2562 ซึ่งค่าที่ได้อยู่ระหว่าง 0.33 - 0.67 แสดงว่าธนาคารพาณิชย์ด้านสินเชื่อ (การสาธณูปโภคและการบริการ) มีการกระจุกตัวปานกลาง ในส่วน HHI มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนจากการแข่งขันต่ำเป็นมีการแข่งขันเพิ่มขึ้นเล็กน้อยหรือมีการกระจุกตัวลดลง ซึ่งโดยเฉลี่ย HHI มีการกระจุกตัวปานกลาง ในส่วนของ CCI มีค่าอยู่ในช่วง 0.43 - 0.48 มีการกระจุกตัวปานกลางและมีแนวโน้มลดลง นั่นคือการแข่งขันมีแนวโน้มสูงขึ้นในทุกๆปี

ภาพที่ 5 ค่าดัชนี CR4, HHI และ CCI ของผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ (อุตสาหกรรมการผลิตและการพาณิชย์) ของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากการคำนวณค่าดัชนีทั้ง 3 ดัชนีของเงินให้สินเชื่ออุตสาหกรรมผลิตและการพาณิชย์ ดังภาพที่ 5 จะพบว่า CR, HHI และ CCI มีแนวโน้มลดลง โดยที่ CR ของผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ (อุตสาหกรรมผลิตและการพาณิชย์) ของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่มีการปล่อยสินเชื่ออุตสาหกรรมผลิตและการพาณิชย์สูงสุด 4 อันดับแรก คือธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย และธนาคารไทยพาณิชย์ ระหว่างปี พ.ศ. 2553 – 2562 ซึ่งค่าที่ได้มากกว่า 0.67 แสดงว่าธนาคารพาณิชย์ด้านสินเชื่อ (อุตสาหกรรมผลิตและการพาณิชย์) มีการกระจุกตัวระดับสูงหรือมีการผูกขาดระดับสูง ในส่วน HHI มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนจากการผูกขาดเป็นมีการแข่งขันเพิ่มขึ้นหรือมีการกระจุกตัวลดลง ซึ่งโดยเฉลี่ย HHI มีการกระจุกตัวปานกลาง ในส่วนของ CCI มีค่าอยู่ในช่วง 0.44 - 0.47 มีการกระจุกตัวปานกลางและมีแนวโน้มลดลง นั่นคือการแข่งขันมีแนวโน้มสูงขึ้นในทุก ๆ ปี

ภาพที่ 6 ค่าดัชนี CR3, HHI และ CCI ของผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ (สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย) ของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากการคำนวณค่าดัชนีทั้ง 3 ดัชนีของเงินให้สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย ดังภาพที่ 6 จะพบว่า CR, HHI และ CCI มีแนวโน้มลดลง โดยที่ CR ของผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ (สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย) ของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่มีการปล่อยสินเชื่อสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยสูงสุด 3 อันดับแรก คือธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย และธนาคารไทยพาณิชย์ ระหว่างปี พ.ศ.2553 – 2562 ซึ่งค่าที่ได้อยู่ระหว่าง 0.33 - 0.67 แสดงว่าธนาคารพาณิชย์ด้านสินเชื่อ (สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย) มีการกระจุกตัวปานกลาง ในส่วนของ HHI มีค่าอยู่ระหว่าง 0.1 – 0.18 แสดงว่าสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยมีการกระจุกตัวปานกลาง ในส่วนของ CCI มีค่าอยู่ในช่วง 0.41 - 0.47 มีการกระจุกตัวปานกลางและมีแนวโน้มลดลง นั่นคือการแข่งขันมีแนวโน้มสูงขึ้นในทุก ๆ ปี

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของดัชนีการกระจุกตัวของผลิตภัณฑ์ทางด้านสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผู้วิจัยได้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของดัชนีการกระจุกตัวของผลิตภัณฑ์ทางด้านสินเชื่อทั้ง 3 ดัชนี คือ CR, HHI และ CCI จากการวิเคราะห์พบว่าดัชนี CR, HHI และ CCI มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมนของดัชนีการกระจุกตัวของสินเชื่อประเภทต่างๆ

ประเภท	ดัชนี	CR	HHI	CCI
สินเชื่อรวม	CR4	1.000	0.976**	0.915**
	HHI		1.000	0.976**
	CCI			1.000
สินเชื่อการเกษตรและเหมืองแร่	CR3	1.000	0.794**	0.697*
	HHI		1.000	0.952**
	CCI			1.000
สินเชื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง	CR3	1.000	0.842**	0.794*
	HHI		1.000	0.952**
	CCI			1.000
สินเชื่อการสาธณูปโภคและการบริการ	CR2	1.000	0.891**	0.891**
	HHI		1.000	0.964**
	CCI			1.000
สินเชื่ออุตสาหกรรมการผลิตและการพาณิชย์	CR4	1.000	0.915**	0.806**
	HHI		1.000	0.927**
	CCI			1.000
สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย	CR3	1.000	1.000**	1.000**
	HHI		1.000	1.000**
	CCI			1.000

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed)

จากตารางที่ 1 พบว่า ดัชนี CR, HHI และ CCI มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก จะเห็นได้ว่า สินเชื่อรวม, สินเชื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง, สินเชื่ออุตสาหกรรมการผลิตและการพาณิชย์ และสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย ดัชนีทุกตัวมีความสัมพันธ์กันสูงมาก ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สินเชื่อการเกษตรและเหมืองแร่ และสินเชื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง มีความสัมพันธ์ระหว่างดัชนี CR กับดัชนีตัวอื่นมีค่าน้อยเมื่อ

เทียบกับความสัมพันธ์ของดัชนีตัวอื่น โดยความสัมพันธ์ของดัชนี CR เมื่อเทียบกับ HHI และ CCI มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาของดัชนีการกระจุกตัวของผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ(สินเชื่อรวม) ผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ(สินเชื่อการเกษตรและเหมืองแร่) และผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ(สินเชื่ออุตสาหกรรมการผลิตและพาณิชย์) ของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จะเห็นว่าดัชนี CR ของทั้ง 3 ประเภทนี้มากกว่า 0.67 นั่นคือผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ(สินเชื่อรวม), สินเชื่อการเกษตรและเหมืองแร่ และสินเชื่ออุตสาหกรรมการผลิตและพาณิชย์) มีการกระจุกตัวในระดับสูง แสดงว่าโครงสร้างตลาดอุตสาหกรรมเงินฝากมีแนวโน้มเป็นตลาดแบบผู้ขายน้อยราย แต่ดัชนี HHI มีค่าอยู่ระหว่าง 0.1 - 0.18 จะได้ว่าการกระจุกตัวอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจากการ Correlation ดัชนีทั้ง 2 ดัชนีมีความสัมพันธ์สูง แต่เกณฑ์การวัดผลของแต่ละตัววัดไม่สอดคล้องกัน จึงไม่สามารถใช้แทนกันได้

ผลการศึกษาของดัชนีการกระจุกตัวของผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ (สินเชื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง), ผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ (สินเชื่อสาธารณูปโภคและบริการ) และผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ (สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย) จะเห็นว่าดัชนี CR มีค่าอยู่ระหว่าง 0.33 - 0.67 และ HHI มีค่าอยู่ระหว่าง 0.1 - 0.18 แสดงว่ามีการกระจุกตัวอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจากการ Correlation ดัชนีทั้ง 2 ดัชนีมีความสัมพันธ์สูง และเกณฑ์การวัดผลของแต่ละตัวสอดคล้องกัน แสดงว่า CR และ HHI สามารถใช้แทนกันได้

อภิปรายผล

การศึกษการกระจุกตัวด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์สินเชื่อในธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี 2553-2562 จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ที่ว่าเพื่อวิเคราะห์การกระจุกตัวและสภาพการแข่งขันสำหรับผลิตภัณฑ์สินเชื่อในธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้ผลการศึกษาว่าโครงสร้างตลาดของผลิตภัณฑ์สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีลักษณะเป็นผู้ขายน้อยราย (Oligopoly) โดยพิจารณาจาก

ค่าดัชนี CR โดยผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ(สินเชื่อรวม), สินเชื่อการเกษตรและเหมืองแร่ และสินเชื่ออุตสาหกรรมการผลิตและพาณิชย์) มีการกระจุกตัวในระดับสูง เนื่องจากค่า CR สะท้อนถึงอัตราการกระจุกตัวมีดัชนีชี้วัดมากกว่า 0.67 (Satyarakit, 1999) แต่ผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ(สินเชื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการ

ก่อสร้าง), ผลผลิตทางด้านสินเชื่อ(สินเชื่อสาธารณูปโภคและบริการ) และผลผลิตทางด้านสินเชื่อ(สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย) มีการกระจุกตัวอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากค่า CR สะท้อนถึงอัตราการกระจุกตัวมีดัชนีชี้วัดอยู่ระหว่าง 66.0 – 34.0 (Satyarakit, 1999) เมื่อพิจารณาค่า ดัชนี HHI พบว่าผลผลิตทางด้านสินเชื่อ(สินเชื่อรวม) และสินเชื่อจำแนกตามประเภทธุรกิจ มีการกระจุกตัวอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากค่า HHI สะท้อนถึงอัตราการกระจุกตัวมีดัชนีชี้วัดอยู่ระหว่าง 0.1 – 0.18 (Satyarakit, 1999) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fiscal Policy Office (2010) การวัดการกระจุกตัวผลผลิตสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทยในปี 2548 - 2552 โดยดัชนี HHI การกระจุกตัวอยู่ในระดับปานกลาง และ Somtha (2010) วัดการกระจุกตัวผลผลิตสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในปี 2547-2551 โดยดัชนี CR ได้ผลว่าการกระจุกตัวอยู่ในระดับสูง และดัชนี HHI การกระจุกตัวอยู่ในระดับปานกลาง ได้จัดอยู่ในกลุ่มตลาดผู้ขายน้อยราย (Oligopoly) คือความสามารถในการทดแทนของผลผลิตสินเชื่อในธนาคารพาณิชย์ไม่มีความแตกต่างกัน สามารถใช้แทนกันได้ คือการบริการสินเชื่อต่างๆ แต่จะมีความแตกต่างกันในด้านการบริการ มาตรฐานการบริการ และความน่าเชื่อถือของธนาคารที่ให้กับผู้ใช้บริการ และจากการที่เป็นตลาดแบบผู้ขายน้อยราย ทำให้มีข้อกีดกันในการเข้าสู่ตลาด เพราะการเข้าสู่ธนาคารพาณิชย์จะต้องใช้เงินทุนที่สูงมากในการประกอบธุรกิจ และยังต้องมีทุนจดทะเบียนในปริมาณที่สูงเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและเป็นภาพลักษณ์สำคัญในการดำเนินธุรกิจ จากที่มีแนวโน้มของการกระจุกตัวของแต่ละดัชนีส่วนใหญ่จะมีแนวโน้มของการกระจุกตัวลดลงและนั่นคือมีการแข่งขันเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าธนาคารสามารถบริหารความเสี่ยงในด้านสินเชื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการแข่งขันที่สูงขึ้นของผลผลิตด้านสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นอกจากนี้ยังพบว่ารูปแบบของการแข่งขันมีทั้งที่เพิ่มความหลากหลายของผลผลิตและการแข่งขันด้านราคา โดยเฉพาะในส่วนแบ่งการตลาดใหม่ ๆ ที่เพิ่มขึ้น เช่น ตลาดสินเชื่อส่วนบุคคล ธุรกิจบัตรเครดิตที่มีการแข่งขันจากสถาบันการเงินต่างประเทศ หรือผู้ประกอบการธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน จากการวัดการกระจุกตัวจะแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างตลาดเป็นอยู่ ณ ปัจจุบัน จะทำให้ทราบถึงความเสี่ยงด้านสินเชื่อของธนาคารที่จะเกิดขึ้น เพื่อจัดทำนโยบายบริหารความเสี่ยงเพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์กำกับดูแลกลุ่มธุรกิจการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาความสอดคล้องของดัชนีที่จะนำมาใช้ในการวัดสภาพการแข่งขันของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เห็นว่าสัมพันธ์ระหว่างดัชนีโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน ดัชนีทุกตัวมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกค่อนข้างสูงอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 จะได้ว่าดัชนีที่นำมาคำนวณโดยที่เกณฑ์การวัดการกระจุกตัวของดัชนี CR และ HHI

สอดคล้องกัน สามารถใช้ดัชนีทดแทนกันได้ โดยสินเชื่อที่ใช้ดัชนีทดแทนกันได้ คือ สินเชื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และการก่อสร้าง, สินเชื่อสาธารณูปโภคและบริการ และสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย นอกจากนี้จะเป็นดัชนีที่มีความสัมพันธ์กันสูงแต่เกณฑ์การวัดการกระจุกตัวไม่สอดคล้องกันทำให้ดัชนีไม่สามารถทดแทนกันได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการประยุกต์ใช้

จากการศึกษาโครงสร้างตลาดของผลิตภัณฑ์สินเชื่อในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในอุตสาหกรรมทุกประเภท พบว่าส่วนใหญ่มีการกระจุกตัวปานกลาง สะท้อนว่าโครงสร้างตลาดเป็นแบบผู้ขายน้อยรายและเริ่มเปลี่ยนมาเป็นการแข่งขันเพิ่มขึ้นจากการที่มีแนวโน้มการกระจุกตัวลดลง โดยอาจมีความสัมพันธ์ของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และดอกเบี้ยเงินฝากจากนโยบายการเงินโดยผ่านอัตราดอกเบี้ยนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นประโยชน์ในการกำกับดูแลธุรกิจธนาคารพาณิชย์และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศในด้านการบริการความเสี่ยงจากกระจุกตัวของเงินให้สินเชื่อและบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ดัชนีวัดการกระจุกตัวสามารถบอกได้ถึงโครงสร้างการแข่งขันทางทฤษฎีแต่การพิจารณาจากส่วนแบ่งทางการตลาดอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ ควรศึกษาปัจจัยอื่นเพิ่มเติม เช่น คุณถึงพฤติกรรมการแข่งขันและผลประโยชน์ของการของธุรกิจ เพื่อใช้ในการสรุปผลระดับการแข่งขันให้ดียิ่งขึ้น และขยายไปถึงการกระจุกตัวของผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่จดทะเบียนทั้งหมดในประเทศและรวมถึงธนาคารต่างชาติที่เข้ามามีบทบาทในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- Auipaiboonsawat, S. (2010). *Microeconomics*1. Ramkhamhaeng University Press.
- Chaisongkram, K., Wongkhrua, C., Ariya, A., Kamrach, C. & Yongpaknam, P. (2020). The Analysis of the Relationship Between Financial Factors and Industrial Concentration of Commercial Banks in Thailand. *Journal of Accountancy and Management, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, 12*(2), 54-70.
- Fiscal Policy Office. (2010). *Regulatory Policy for Competition Development in Thailand Financial Business*. Fiscal Policy Office.
- J.A. Bikker & K. Haaf. (2000). Measures of competition and concentration in the banking Industry: a review of the literature. *journal of the European Economics and Financial*, 9(2), 53-98.
- Rimwittayakorn, W. (2015). *Microeconomics Theory*. Faculty of Economics Ramkhamhaeng University.
- Saikhanit, R. (2008). *Economics for Management*. Faculty of Economics, Chulalongkorn University.
- Satyarakit, W. (1999). *Industrial Economics: Analytical Instruments*. Academic Document Promotion Project, NIDA.
- SET. Sector Quotation : BANK. Retrived April 5, 2021, from <https://marketdata.set.or.th>
- Somtha, A. (2010). *Market Structure and Factors Related to Loans Granted by Commercial Thai Bank*. Srinakharinwirot University.